

N:o 50.

Ank. till Riksd. Kansli d. 27 Mars 1868, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om beviljande af ett låneunderstöd å 500,000 R:dr årligen under tio års tid för befrämjande af vattenskadade markers afdikning samt den odlade jordens fullständiga grunddikning.

(R. A.)

Uti en inom Första Kammaren väckt och till Stats-Utskottet remitterad motion (N:o 41) har Herr *C. E. Caspärsson*, efter en utförlig motivering, fäst at uppmärksamheten derpå,

att Svenska jordbruket ej ännu nått den utveckling, att dess produktion förmår fylla en ständigt växande befolknings behof af dess alster, hvilket förhållande mindre är beroende af den öppna jordens otillräcklighet, än af dess kulturtillstånd;

att en planmässig och fullständigt genomförd afdikning är det kraftigaste medel, vetenskap och erfarenhet gifva vid handen, att höja jordens produktionsförmåga, på samma gång en sådan i stort utförd afdikning mäktigt bidrager att för all framtid utjemna de klimatiska missförhållandena;

att ett så omfattande företag, såsom liggande utom den enskildes förmåga, måste, i likhet med hvad i långt rikare länder varit förhållandet, af Staten understödjas, hvaremot arbetets utförande och ansvaret för understödets återbetalande med minsta kostnad och risk för Statsverket kunde åt de lokala representationerna öfverlemnas, hvarigenom dessas vikt och betydelse skulle i ej ringa mån förstärkas; samt

att slutligen den tilltagande arbetslösheten med deraf följande ekonomiskt och moraliskt elände bäst skulle kunna motverkas genom jordbru-

kets, såsom den största förbrukaren af arbete, försättande i ökad verksamhet, hvarigenom arbetstillfällena jemnast blefve fördelade öfver hela riket, på samma gång den deraf framkallade produktionen direkt komme landets öfriga näringar till godo;

och har motionären på grund häraf föreslagit:

1:o att Riksdagen, för befrämjande dels och i främsta rummet af vattenskadade markers afdikning och torrläggning, dels af den redan odlade jordens fullständigare grunddikning, ville, utöfver det redan till de Norrländska länen lemnade anslag, bevilja ett låneunderstöd af 5,000,000 R:dr R:mt att från och med år 1869 utgå under tio års tid med 500,000 R:dr R:mt årligen;

2:o att detta låneunderstöd, utgående till högst 3:delar af den beräknade arbetskostnaden, måtte åtnjutas räntefritt under fem års tid med derefter inträdande återbetalningsskyldighet af 10:del af kapitalet årligen jemte löpande 5 procent ränta å det oguldna kapitalet, samt ställas till samtliga landstingens förfogande, efter dem emellan skedd fördelning och under deras ansvarighet för såväl arbetsplanernas uppgörande och utförande, som för kapitalets och räntans återgåldande till Statsverket;

3:o att Riksdagen hos Kongl. Maj:t ville göra underdånig framställning, att Kongl. Maj:t, på sätt det syntes lämpligast, behagade låta fördela låneunderstödet mellan de olika landstingen, samt låta uppgöra de närmare bestämmelser, som för dess utbekommande, användande och återbetalande kunna anses ändamålsenliga och betryggande.

De förhållanden motionären framställt äro af den vigt, att de icke kunna undgå ådraga sig Riksdagens synnerliga uppmärksamhet. Det kan icke nekas att, på sätt motionären erinrat, frågan om jordbrukets ekonomiska betryck, hvilken fråga under sistförflutna riksdag intog en så framstående plats, att Riksdagen fann sig böra nedsätta ett särskildt Utskott för jordbrukets finansiella angelägenheter, ännu måste anses vara långt ifrån uttömd och att tidsomständigheterna onekligen påkalla ett närmare aktgifvande på den utredning af jordbrukets ställning, hvartill såväl det särskilda Utskottets utlåtande, som öfriga tillgängliga statistiska uppgifter lemna bidrag. Utan att ingå i en närmare undersökning af de utaf motionären uppställda beräkningar, dels öfver landets behof af spanmål och dess förmåga att fylla detta behof, dels äfven förhållandet mellan värdet af exporten och importen af jordbrukets alster, anser sig Utskottet kunna **instämma i motionärens yttrande, att ännu »mycket återstår innan vårt**

jordbruk nått den utveckling, som dess areala betydenhet och det deri representerade kapitalvärdet åt detsamma synes anvisa.» Utskottet vill icke heller förneka rigtigheten af motionärens åsigt »att befrämjandet af denna utveckling och höjandet af landets förmåga att i det stora nationela utbytet intaga en förmånligare och för framtiden mera betryggande ställning, än hittills,» är en uppgift, som allt mera måste taga uppmärksamheten i anspråk.

Lika med motionären antager Utskottet ock, att bland häfstängerna för en sådan utveckling en ändamålsenlig och följdriktigt tillämpad afdikning tvifvelsutan intager ett viktigt rum. Det kan icke heller nekas att, då grundförbättringsarbeten, på sätt motionären genom anförda exempel från Frankrike, England och Belgien sökt visa, utgöra ett särdeles viktigt moment i dessa länders utveckling, vårt lands framskridande i materiel kultur och välstånd i ännu högre grad är beroende af dylika arbetens utförande, då — förutom det för alla länder gemensamma ändamålet att åt odlingen förvärfva nya områden samt höja den redan odlade jordens afkastning — grundförbättringarne i Sverige dessutom bidra att väsendtligt förbättra klimatet genom afledande af det skadliga och stillastående vatten, hvars afdunstande förbrukar en ej obetydlig del af våra korta sommars värme, som annars komme vegetationen till godo, och hvaraf verkningarne omöjliggöra alla beräkningar och ofta gäcka odlarens omtanka och arbete. Motionären har ock antagit, att en genom fullständig afdikning möjliggjord tidigare sådd och grödans deraf föranledda relativt ännu tidigare mognad skulle för vårt nordliga jordbruk utöfva ett stort inflytande på skördarnes mängd och beskaffenhet. Men om ock Utskottet skulle dela motionärens åsigt att »klimatets odling utgör en af dessa stora frågor, hvilkas lösning blott genom associationens magt kan ävägbringas,» samt att det derföre vore värdigt Staten, »att taga denna fråga om händer genom ett kraftigt initiativ, som kunde till ny och stegrad verksamhet väcka nationens krafter och som, på samma gång den utvidgade odlingens områden, satte odlaren i mindre beroende af klimatets förstörande inflytelser»; torde dock, beträffande sättet för detta Statens ingripande, ännu återstå att utreda, huru det önskade målet skall kunna genom Statens mellankomst vinnas. Motionären har i sådant hänseende visserligen föreslagit, att Riksdagen måtte göra underdånig framställning, att Kongl. Maj:t behagade, på sätt det syntes Kongl. Maj:t lämpligast, låta fördela de af motionären föreslagna låneunderstöd mellan de olika landstingen samt låta uppgöra de närmare bestämmelser, som för dess utbekommande, användande och återbetalande kunna anses ändamålsenliga och betryggande. Då likväl föremålet för ifrågavarande förslag är af så vidsträckt och omfattande beskaffenhet, att medel till dess

utförande icke torde böra af Riksdagen anvisas, utan att en närmare undersökning föregått om och i hvad mån det sökta ändamålet må erfordra Statens mellankomst, anser sig Utskottet böra hemställa,

att Riksdagen, utan att nu ingå i pröfning, huruvida Staten för det ofvan uppgifna ändamålet bör anvisa några medel, måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t, efter inhemtande af landstingens och hushållnings-sällskapens yttranden, behagade taga frågan under nådigt öfvervägande och derefter till Riksdagen afgifva det förslag, hvartill omständigheterna kunna föranleda.

Stockholm den 27 Mars 1868.

Arv. Fr:son Posse.

N:o 51.

Ank. till Riksd. Kansli d. 27 Mars 1868, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående åtgärder till behöfvandes undsättning vid inträffande missväxt.

(R. A.)

Jemte det Kongl. Maj:t uti berörda nådiga Proposition af den 31 sistlidne Januari (intagen under N:o 24 i 1:sta Saml. af Bihanget till Riksdagens protokoll) erinrat, att, enligt Rikets Ständers vid 1865—1866 års riksdag fattade beslut, för omförmälda ändamål under nästlidet år varit ställda till Kongl. Maj:ts disposition, dels den i Riksgälds-kontoret och på Kongl. Räntekammarens räkning i Riksbanken innestående behållning af de